

Kristiina
Golan

Psykiatrian erikois-
lääkäri, eMBA
Hilla Oy
SELYn hallituksen
jäsen

Perinnerakentamista, ei puskuotraktoria

Psykiatriset yksiköt olivat ennen yhteisöjä. Sairaaloissa, mielenterveystoimistoissa ja poliklinikoilla oli työyhteisönsä, jossa kokemus kohtasi vasta-alkajan, työssään väsynyt ja aavistuksen kulmissaan hioutunut nuoruuden innon; toinen toi osaamisen ja toinen uteliaisuuden. Sairaalassa kokoonnuttiin aamupalaveriin ison pöydän ääreen, jakamaan yhdessä päivystysyön traagisimmat käänneet, kuulemaan ja kuuntelemaan. Kollegiaalisuus ja aamukahvi lämmitivät, kokemattominkin oli osa kollektiivia, ei koskaan yksin. Poliklinikoilla jaettiin iltapäiväkahvit, läheteet ja uudet potilaat, viisaan olkapää oli vieressä, myötätunto kannatteli kohtuuttoman työn kohtaajaa. Raskaimman osaston työryhmillä oli absurdein huumori; mikä mahtava voima onkaan jaetulla naurulla.

Suuremmat yksiköt, isommat toimijat ja laajemmat kokonaisuudet tuovat toimintavarmuutta, resursseja ja osaamista, lisäävät mahdollisuuksia ja uusien ideoiden toteuttamista. Mutta missään ei pakoteta hajottamaan kaikkea entistä samalla kun rakennetaan uutta. Vanhojen hirsitalojen entisöinnissä kunnioitetaan historiaa, halutaan turvata tärkeimmän säilyminen.

Palvelujärjestelmien uudistuksessa on unohdettu yhteisöllisyys ja sen merkitys, niin tekijälle kuin potilaalle. Mammutteja johdetaan etäältä, yhteinen aika on nipistetty minimiin. Avokonttorit, ikkunattomat huoneet ja oman tilan puuttuminen heikentävät suoraan psykiatrian ammattilaisen työtä – ei kukaan edellytä kirurgin operoivan ilman leikkaussalia ja suojavaatteita. Digitaaliset sovellukset, loputtomat projektit, tehostamisvaatimukset ja keinotekoisesti luodut jononpurkutalkoot eivät pelasta psykiatriaa eivätkä kenenkään

– eivät psykiatriinkaan – mielenterveyttä.

Psykiatrin työväline on oma mieli. Ympäristöllä on merkitystä. Ikkunat, auringonvalo, taulut, taide; aivan oleellisia osana hyvinvointia, hyvin voivaa mieltä. Yhteisö tuo turvaa, ja yhteinen ajattelu lisää näkökulmia. Asioiden pohtiminen ääneen jäsentää omia ajatuksia; toisaalta oma rauhallinen tila on edellytys sille, että potilastyössä koetut tunteet ja havainnot potilaan ajatusmaailmasta on ylipäättään mahdollista saattaa sanalliseen muotoon.

” On vihdoin
priorisoitava, mitä
psykiatriassa
hoidetaan.

Epävarmuuden keskellä katse kääntyy lähelle. Kriisitilanteessa on luonnollista pyrkiä turvaamaan tärkein, oma olemassaolonsa, ja lähimpien. Horisontti kapeutuu, rajat nousevat, vieras on potentiaalinen uhka. Terveystuonon kriisissä näkökenttä uhkaa kaventua. Pakko voi olla hyvä motivaattori ja kriisi jonkun uuden alku, mutta selviytymismoodissa ei jaksakaan loputtomasti olla luova. Luovuus syntyy vapaudessa, heittäytyminen edellyttää riittävää turvaa, ja uuden kokeileminen luottamusta siihen, että ellen yksin pysty, yhteisö kannattelee.

Psykiatrin osaaminen saattaa olla pirstaloitunutta, mutta se ei ole kadonnut. On aika lopettaa niiden syyllistäminen, jotka eivät eettisen stressin alla jaksaa. On vihdoin priorisoitava, mitä psykiatriassa hoidetaan.

Psykiatri ei ole olemassa toista viranomaista varten, eikä psykiatrin tärkein työ voi olla lausuntojen laatiminen. Palveluihin ja johtamiseen on palautettava ihmisyyttä, työryhmiin luottamus, ja psykiatria yhteisön voima.